

Марущак Аліна Леонідівна
(*наук. керівник – канд. пед. наук Яворська Т. М.*)
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На сучасному етапі розвитку суспільства бібліотека перестає бути місцем зберігання рукописів та друкованих видань. Сьогодні активно переглядаються місце і роль бібліотек, трансформуються їхні функції. Бібліотеки адаптуються до сучасних умов, що диктує час.

У Законі України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» «бібліотека – інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [1].

Сьогодні актуалізується питання функціонування сучасної бібліотеки як соціокультурного центру спільнот. Науковці досліджують соціокультурну діяльність бібліотек на сучасному етапі, де бібліотека є осередком змістовного дозвілля, центром культури територіальної громади, багатофункціональним простором із застосуванням нових інформаційних технологій.

Соціокультурна діяльність бібліотек – це цілеспрямована і спеціально організована книгозбірнею як соціальним інститутом система дій і заходів, метою яких є сприяння вдосконаленню інтелектуального, матеріального та естетично-духовного стану суспільства шляхом доведення до свідомості різних соціальних груп громадян, конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних зібраннях на різних носіях, організації різних виставок, творчих зустрічей із письменниками, митцями, політиками та ін. [1].

До загальних функцій соціокультурної діяльності бібліотек належать: інформаційно-просвітницька, пізнавальна, культурно-виховна, комунікативно-організаційна, практично-дієва, розважальна, естетична, творча, релаксаційна.

Серед традиційних форм соціокультурної діяльності бібліотек є: диспути, вечори запитань і відповідей, години цікавих повідомлень, поетичні колажі, екологічні ігри, виставкові проекти, презентації книг, літературні вечори тощо. Вибір форм та методів соціокультурної діяльності залежить від низки факторів: сучасних тенденцій в освіті, культурі, мистецтві, мети та завдань бібліотеки, її умов та можливостей, вікових та психологічних особливостей читачів, гендерного підходу, досвіду бібліотечних працівників та інших. Користувачі бібліотек зацікавлені у створенні при бібліотеках ігрових кімнат, музеїв книги, правових центрів. Найбільш вдалим за формою проведення заходами є ті, що проходять з використанням технічних засобів: телевізора, відео-, аудіо- та комп'ютерної техніки [2].

Водночас в практику роботи бібліотек активно впроваджуються нові сучасні форми роботи, такі як: відеолекторії, віртуальні виставки, бібліокешинг, бібліопікнік, книжковий дрес-код, відкритий мікрофон, бібліошопінг, бібліотечний non-stop та багато інших.

Пошук нових форм та методів соціокультурної діяльності бібліотек в Україні сприяє активному поширенню досвіду реорганізації бібліотек з конкретним читацьким призначенням, диференціацією напрямів. Йдеться про ділові бібліотеки, бібліотеки духовної літератури, бібліотеки-музеї, бібліотеки-салони, бібліотеки-театри, бібліотеки як центри національної культури, центри дозвілля молоді, центри сучасного бестселера, як культурні центри.

З'явилися екологічні «зелені» бібліотеки, метою яких є привернення уваги до сталого розвитку своїм прикладом та просвітницькою діяльністю. Зелені бібліотеки впроваджують систему екологічного управління в свою діяльність, демонструють власним прикладом

практики сталого споживання в діяльності, проводять просвітницьку роботу та надають інформаційні матеріали щодо сталого розвитку, залучають громадськість до вивчення та вирішення екологічних питань.

Один із розповсюджених напрямів соціокультурної діяльності бібліотек – це бібліотека сімейного читання, що має у наявності певну педагогічну програму, яка відбиває специфіку роботи з читачами-батьками і дітьми, сприяє підвищенню рівня психолого-педагогічної грамотності батьків, вихованню культури спілкування в сім'ї, залученню батьків до рекомендації книг своїм дітям, збагаченню їхнього читацького досвіду власними інтересами, відродженню традицій сучасних читань, розширенню можливостей для різних любительських занять. Фонд такої бібліотеки має задовольняти потреби в літературі дітей та батьків. Варто зазначити, що бібліотеки як культурні центри кооперують зусилля з різними інститутами і організаціями.

На початку 2020 р. бібліотеки усього світу прийняли унікальний виклик і почали вирішувати абсолютно нові завдання. Пандемія та карантинні обмеження зумовили перехід на обслуговування в дистанційному режимі через свої офіційні сайти, акаунти соціальних мереж, канали інтернет-платформ.

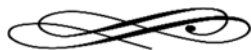
Соціокультурна діяльність бібліотек набула нового змісту в дистанційному режимі та представлена через відеозаписи проведених лекцій, презентацій, літературних композицій, буктрейлери, підкасти, відеоролики, викладені на сторінках бібліотечних сайтів та акаунтів соціальних мереж, бібліотечних каналах YouTube та інших інтернет-платформах. Крім того, окремі бібліотеки організовували на платформі ZOOM майстер-класи, консультації та інші онлайн-зустрічі, що дають змогу безпосередньо спілкуватися з аудиторією.

Отже, сьогодні бібліотеки стають мультифункціональними, з відкритим та доступним простором, де відбуваються заходи для різної аудиторії, починаючи від звичних освітніх подій до вечірок і виставок сучасного мистецтва. Майбутнє бібліотек за їхнім перетворенням в культурно-інформаційні центри, які будуть надавати широкий спектр послуг для різних цільових груп.

Із розвитком суспільства бібліотеки потребують оновлення соціокультурної діяльності.

Список використаних джерел

1. Матвійчук О. Є. Бібліотека як соціокультурний інститут: освітньо-виховна місія. *Вісник Національного авіаційного університету*. Сер.: Філософія. Культурологія. 2010. № 2. С. 155–160.
2. Соціокультурна діяльність бібліотек: з досвіду роботи: методичний огляд URL: <http://old.zounb.zp.ua/node/6469> (дата звернення: 22.03.2021).

Шевчук Юлія Вікторівна

(*наук. керівник – канд. екон. наук, доцент Щербіна О. С.*)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

Бібліотека на сьогодні є не лише місцем, де можна безкоштовно взяти та прочитати книгу, але й осередком культурного збагачення. Від роботи бібліотеки значною мірою залежить соціальне, культурне та духовне буття суспільства.